

Biografisk text från 1833

Kung Gustaf I

Biografi:

Bilder ur Gustaf I:s lif

– Återutgivning av texter från 1833

av Gustaf Henrik Mellin

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-135-3

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

Mycket av det du känner till om svenska kungahistorien lärde du dig nog i skolan.

Men i början av 1800-talet fanns inte någon allmän skola. Man läste i stället om kungligheter i tidningar och tidskrifter. Här publicerar vi en sån berättelse från 1833.

I början av 1800-talet var det bara en liten del av befolkningen som hade haft möjlighet att lära sig allt om svensk historia, och om svenska kungar.

Det var med artiklar som de i den här e-boken som svenska folket för första gången fick veta mer om kungarnas liv.

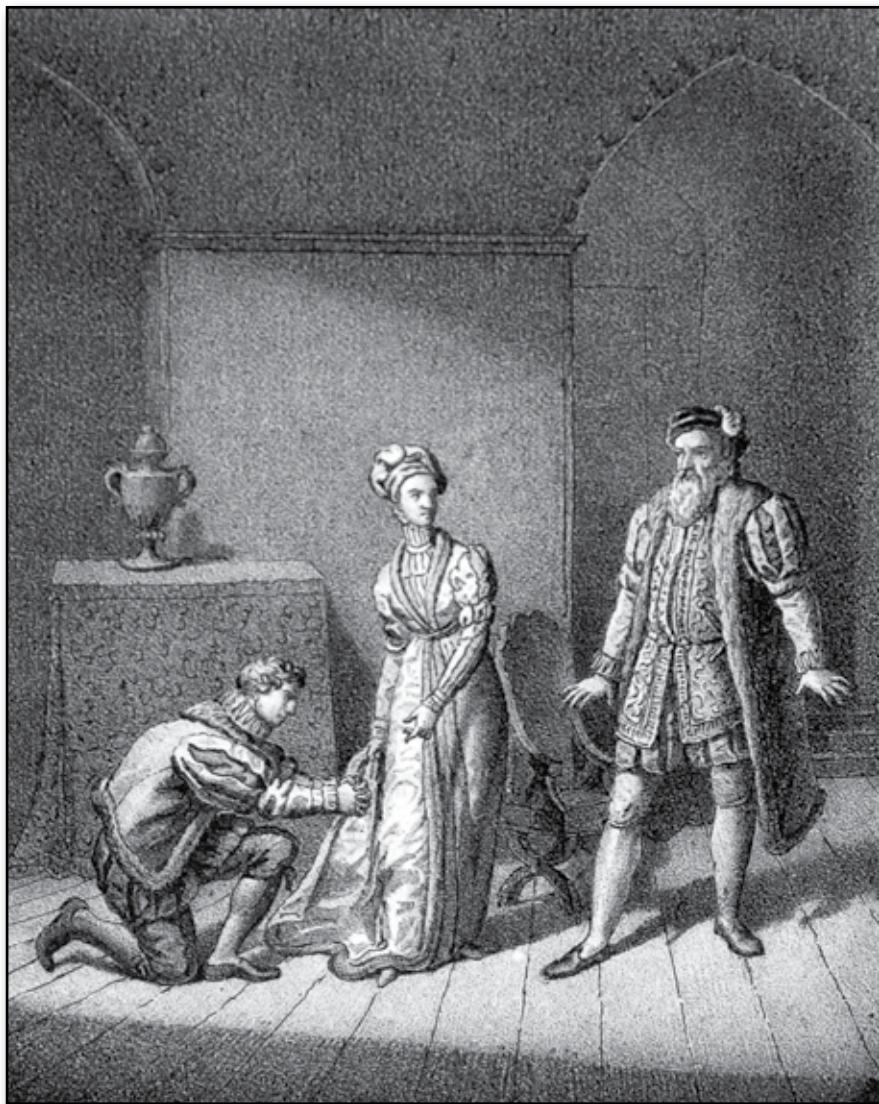
Den här berättelsen publicerades ursprungligen i en av de första svenska kändis-tidskrifterna, "Svenskt Pantheon", i början av 1800-talet. Du får läsa om flera perioder ur Gustav Vasas liv, bland annat hans kamp mot katolikerna och hans sista tid i livet.

Texten skrevs av författaren Gustaf Henrik Mellin (1803-1876) och illustrationerna är utförda av Johan Petter Gjöhström (1798-1830) och Jakob Erik Magnusson (1804-1896).

Swante Stures knäfall för Drottning Margareta

Den här texten publicerades ursprungligen år 1833 i tidskriften "Svenskt Pantheon – Häfte 10" med rubriken "Swante Stures knäfall för Drottning Margareta". Författare till texten är Gustaf Henrik Mellin (1803–1876).

Bland Sveriges Drottningar har knappt någon vunnit större kärlek, så väl af sin gemål, som sitt folk, än Konung Gustaf Is, Margareta Lejonhufvud. Också torde ingen haft mera rörande öden än hon, som måst veta sin far uppoffrad för Christierns bödelsvärd och sin ungdoms-älskare förskjuten för sin Konungs och gemåls vilja. Det är allmänt bekant, huru den olycklige Svante Sture, då han med ett knäfall tog afsked af henne, blef öfverraskad af Konung Gustaf sjelf, och huru hennes rådiga föregifvande, att han begärde hennes syster Märtha till maka, räddade dem båda för den stränga och lättretade Konungens svartsjuka.

Svante Stures knäfall för Drottning Margareta.

Gustaf I omvänder Catholiker

*Den här texten publicerades ursprungligen år 1833 i tid-
skriften "Svenskt Pantheon - Häfte 11" med rubriken "Gustaf
I omvänder Catholiker". Författare till texten är Gustaf
Henrik Mellin (1803-1876).*

Det stora reformationsverket bedrefs af Gustaf med lika myck-
en försiktighet, som kraft. Han förstod att i rättan tid och på
rätta sättet vara sträng eller mild mot Catholikerna, särdeles
Prelaterna, hvilkas del det förnämligast gällde. Den svage Johannes
Magnus, hade gjort en visitationsresa i sitt stift och dervid utvecklat
all en Catholsk prelats prakt. Gustaf kallade honom genast inför sig,
och tilltalade honom med skarpa ord. "Det vore i fremmande länder
öfligt," yttrade Konungen, "att hvar kunde få läsa Guds ord uttolkad
på sitt eget tungomål. Men här uti Sverige voro biskopar, kaniker och
munkar en later hop." Då föll erkebiskopen till böneboken och lofva-
de besörja en öfversättning af hela bibeln. Den blef likväl icke färdig,
utan i stället utkom en öfversättning efter Luthers.

Gustaf Wasa omwänder Catholikerna.

Konung Gustaf I:s sista tal till Rikets Ständer

Den här texten publicerades ursprungligen år 1833 i tidskriften "Svenskt Pantheon – Häfte 12" med rubriken "Konung Gustaf I:s sista tal till Rikets Ständer". Författare till texten är Gustaf Henrik Mellin (1803–1876).

Den store Konung Gustaf kände sitt slut nalkas. Nyårsdagen 1560 sade han, att detta år skulle blifva hans sista. I Juni månad sammankallade han Ständerna, för att ännu en gång se dem omkring sin thron och taga afsked af dem, samt gifva dem sin välsignelse. Då de, den 25, voro församlade på Rikssalen, uppträdde den åldrige Konungen ibland dem, åtföljd af sina söner. Hans tal från thronen, så fullt af ädel vältalighet, faderlig kärlek och Konungslig värdighet verkade den lifligaste rörelse hos alla som hörde honom. När han slutade det, sträckte han sina darrande händer ut öfver folket och välsignade det, liksom en ny Moses. Han var, såsom den fordna profeten, sitt folks räddare från trældom, lagstiftare och lärare.

Konung Gustafs sista tal till Rikets Ständer.

Gustaf I:s död

Den här texten publicerades ursprungligen år 1833 i tidsskriften "Svenskt Pantheon - Häfte 12" med rubriken "Gustaf I:s död". Författare till texten är Gustaf Henrik Mellin (1803-1876).

Den store Konungen hade omkring sin dödssäng församlat sina söner. Den ende som fattades, var Erik, stadd på resan till England. Han förmanade de öfrige till enighet och lydnad för den, som bar kronan. Han var föröfrigt ojemn och svår att vara till nöjes, medan han låg på sin sotsäng. Han led mycket, men skämtade likväl en gång öfver sin belägenhet. Den som trognast vakade hos honom, var hans ädla Gemål, Catarina Stenbock, som, ehuru sjelf sjuk, icke kunde förmå sig att öfvergifva honom någon stund. Hans bigtfader, Magister Johannes, måste ständigt tala med honom. Äfven den gamle vördnadsvärde Erkebiskop Laurentius Petri var närvarande vid sotsängen. Det var 1560 den 29 September, kl. 8 f.m. som Konung Gustaf uppgaf sin anda.

Viktiga ord och personer

Christiern Tyrann.

[1481–1559] Kallas i dag Kristian II eller Kristian Tyrann, var kung av Danmark och Norge 1513–1523 och i Sverige 1520–1521. Fick namnet ”Tyrann” efter Stockholms blodbad.

Erik XIV.

[1533–1577] Svensk kung mellan 1560–1568. Var son till Gustav Vasa. Förgiftades med arsenik efter nio års fångenskap.

Eriksdotter Leijonhufvud, Margareta.

[1516–1551] Gift med Gustav Vasa 1536. Drottning av Sverige från 1536 till sin död 1551. Fick tio barn med Gustav Vasa, bland annat de blivande kungarna Johan III och Karl IX.

Eriksdotter Leijonhufvud, Märta.

[1520–1584] Svensk grevinna. Syster till drottning Margareta Leijonhufvud. Var gift med riksrådet Svante Sture d. y. och paret fick hela 15 barn. Skötte ofta egendomen Stegeborg i makens frånvaro och fick därför smeknamnet ”Kung Märta”.

Gustaf I.

[1496–1560] Gustav Vasa var kung av Sverige från 1523 till sin

död 1560. Kallas ofta Gustaf den förste eller "Gustaf I" i äldre litteratur.

Luther, Martin.

[1483–1546] Tysk jurist och präst. Gjorde 1517 uppror mot den katolska kyrkan. Hans lilla och stora katekes används fortfarande av många kristna.

Magnus, Johannes.

[1488–1544] Svensk ämbetsman, historiker och landets siste katolske ärkebiskop.

Mellin, Gustaf Henrik.

[1803–1876] Finsk-svensk präst och journalist. Skrev både för Aftonbladet och Svenska Familj-Journalen samt publicerade romaner och faktaböcker.

Petri, Laurentius.

[1499–1573] Sveriges förste lutherske ärkebiskop. Hette egentligen Lars Petersson och var yngre bror till författaren Olaus Petri.

Prelater.

Samlingsord för personer inom kyrkan. Slangordet "prälle" kommer från ordet.

Stenbock, Katarina.

[1535–1621] Svensk drottning genom bröllopet med den då 56-åriga Gustav Vasa 1552. Dotter till riksrådet Gustav Olsson Stenbock. Efter Gustav Vasas död 1560 bodde Katarina som änka på Strömsholms kungsgård.

Stockholms blodbad.

Den 7-11 november 1520 avrättades 82 personer av den nykrönte kungen Kristian II.

Sture, Svante d. y.

[1517–1567] Svensk greve, friherre och riksråd. Son till Sten Sture den yngre. Uppfostrades av Gustav Vasa efter sin fars död 1520. Anklagades av Erik XIV för förräderi och avrättades i maj 1567 tillsammans med sina söner i de så kallade "Sturemorden".

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulla patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)